

Дві королеви — протистояння із сумними наслідками...

Н. Б. Губергриц, Н. В. Беляєва

Багатопрофільна клініка «Інто-Сана», Одеса, Україна

*Підшлункова залоза — королева фізіології
і патології травлення.
Г. Ф. Коротько [1]*

Ключові слова: Марія Луїза Орлеанська, хвороба, ожиріння, жовчнокам'яна хвороба, гострий панкреатит

Продовжуючи серію публікацій про життя і хвороби знаменитих людей, пропонуємо нашим читачам історію про прекрасну й елегантну красуню-принцесу, що заплатила за корону не тільки своєю родою, а й здоров'ям і, ймовірно, життям.

Марія Луїза Орлеанська (франц. Marie Louise d'Orleans, 27 березня 1662 р. – 12 лютого 1689 р.) — іспанська королева-консорт (дружина правлячого короля), перша дружина Карла II, короля Іспанії з 1665 року, останнього представника династії Габсбургів.

Марія Луїза, уроджена французька принцеса з Орлеанського дому, була онукою короля Людовика XIII, дочкою Філіпа Орлеанського, молодшого брата Людовика XIV, і принцеси Генрієтти Стюарт, молодшої дочки короля Англії Карла I і Генрієтти Марії Французької (рис. 1). Вона була старшою дитиною в родині: крім неї, у герцогського подружжя народилися ще дві дочки і син, однак зрілого віку досягли лише сама Марія Луїза і Анна Марія.

Як відомо, в XVII столітті Європа знаходилась у стані постійних воєн. Щоб поліпшити відносини між Францією та Іспанією, Людовик XIV і його міністри зробили блискучий дипломатичний крок: за наявності, здавалося б, непримиренної ворожнечі цих двох держав вони змогли домовитися про шлюб французької принцеси та іспанського короля.

У 1679 році 16-річна красуня Марія Луїза і 18-річний Карл, який прославився в історії як найпотворніший і хворий монарх, повінчалися. Зовнішність була найменшою проблемою останнього із Габсбургів. Карл II, який став одним із найяскравіших прикладів інбридингу (близькосторідного шлюбу), мав величезний букет хвороб, що включав дитячий церебральний параліч, недоумство, епілепсію тощо.

Карл II полюбив свою юну дружину без пам'яті. Вона ж згасла за 10 років їх шлюбу, тому що їй погано жилося при іспанському дворі: темний і холодний Алькасар був так не схожий на веселий і сяючий Версаль. Після вільного і яскравого французького

двору вона почувалася так, нібито мешкає в золотій клітці. Строгий до абсурду іспанський етикет буквально зводив її з розуму. Чоловік любив Марію Луїзу, але їй це було байдуже. У політиці Карл нічого не вирішував, виконував тільки суто представницькі функції. Керувала всім королева-мати, Маріанна Австрійська, яка свого часу теж була веселою і життєрадісною, але зуміла підлаштуватися під іспанські устої і загнати себе в рамки. У її невістки цього не вийшло — нестерпна манірність іспанського двору,

Рис. 1. П. Мін'яр. Портрет Марії Луїзи Орлеанської.

Рис. 2. С. Муньоз. Карл II біля труни Марії Луїзи Орлеанської.

ворожа атмосфера, неможливість завагітніти, вимушений самотницький і, як наслідок, малорухливий спосіб життя, наростаюча депресія призвели до того, що Марія Луїза стала дуже багато і часто їсти [3].

До 26 років вона набрала неабияку надмірну масу тіла і перетворилася з красивої стрункої дівчини на жінку, яка страждає від ожиріння (переїдання, як сказали б зараз, було «на нервовому ґрунті»). «Королева погладшала такою мірою, — писала пані де Віллар, дружина французького посланника в Іспанії, — що ще трохи, і її обличчя стане зовсім круглим. Чотири рази на день вона їсть м'ясо... На вечерю в неї завжди буває каплун (добре відгодований, дуже жирний півень, що піддався кастрації. — Прим. авт.), варений у супі, і каплун смажений». «Король, — продовжувала пані де Віллар, — дивиться, як їсть королева, і вважає, що вона їсть занадто багато». Також відомо, що Марія Луїза любила напої з корицею і лимоном, у які додавалася велика кількість цукру [3].

Регулярні харчові погрішності врешті-решт дали про себе знати болями в животі, які особливо турбували королеву в серпні 1687 року і в листопаді 1688 року. Сумний кінець настав 11 лютого 1689 року, коли після прогулянки верхи у Марії Луїзи почалося блювання і виникли виражені болі в животі. Покликані до неї лікарі нічим не зарадили. Провівши всю ніч у найсильніших стражданнях, королева наступного дня померла, швидше за все, від нападу жовчної колики і панкреатиту. Останки королеви поховали в пантеоні інфантів абатства Ескоріал [2].

Після смерті Марії Луїзи всі колишні розваги Карла II — полювання, бій биків, аутодафе — стали йому неприємні. Король замикався від усіх у своєму кабінеті або бродив з ранку до ночі піщаною пустелею навколо Ескоріалу. Решту часу він присвячував дитячим іграм або подвигам віри. Він також милувався рідкісними тваринами у звіринці, а ще більше — карликами в палаці. Якщо ні ті, ні інші не розганяли чорних думок, що клубилися у нього в голові, він читав *Ave* або *Credo*, ходив з чернечими процесіями, іноді морив себе голодом, іноді бичував себе [2].

Навіть одруження на Марії Анні Пфальц-Нойбурзькій, істеричній німкені, не зменшило пристрасті, яку відчував до французької принцеси Карл II. Він часто навідувався до Ескоріалу, де навіки упокоїлась Марія Луїза, наказував відкрити труну і, цілуючи напіврозкладені останки, крізь сльози шепотів: «Моя королево! Моя королево!» Це було відображено на картині Себастьяна Муньоза (рис. 2), який зобразив Карла II з коротко підстриженим волоссям, який плаче біля труни Марії Луїзи Орлеанської...

Література:

1. Коротько Г. Ф. Секреция поджелудочной железы. 2-е изд. Куб. гос. мед. университет, 2005. 312 с.
2. Цветков С. Э. Великое неизвестное: Исторические миниатюры. М.: Центрполиграф, 2002. 95 с.
3. Цветков С. Э. Эпизоды истории в привычках, слабостях и пороках великих и знаменитых. М.: АСТ, 2011. 448 с.

УДК 616.89-008.441.12-06 : 616.37-002 : 929
doi: 10.33149/vkp.2021.03.07

UA Дві королеви — протистояння з сумними наслідками...

Н. Б. Губергриц, Н. В. Беяєва

Багатопрофільна клініка «Інто-Сана», Одеса, Україна

Ключові слова: Марія Луїза Орлеанська, хвороба, ожиріння, жовчнокам'яна хвороба, гострий панкреатит

Продовжуючи серію публікацій, що розкривають особливості життя, стану здоров'я та смерті знаменитих людей, представляємо статтю про прекрасну та елегантну красуню-принцесу, котра заплатила за корону королеви не тільки своєю вродою, але й здоров'ям, і, ймовірно, життям.

Юна спокусниця Марія Луїза Орлеанська, племінниця Людовика XIV, з волі свого дядька і перших осіб іспанського королівства, у 16 років стала дружиною Карла II, короля Іспанії. Шлюб з молодим чоловіком, який був повною протилежністю нареченій, — недоумкуватим, потворним, фізично нерозвиненим, котрий мав безліч генетичних захворювань, виявився непростим випробуванням для ніжної лілії, що виросла при французькому королівському дворі, де придворні насолоджувались усіма вигодами життя. Програвши у негласному протистоянні свій свекрусі, королеві-матері Маріанні Австрійській, юна королева змушена була скоритися манірній атмосфері іспанського двору, вести малорухомий спосіб життя і старанно маскувати прогресуючу депресію обжерливістю. Рясна жирна їжа і обжерливість, солодкі напої та морбідне ожиріння, ймовірно, стали причиною смерті королеви від жовчної колики та гострого панкреатиту.

EN Two Queens — a confrontation with a sad outcome...

N. B. Gubergits, N. V. Byelyayeva

Multi-field clinic "Into-Sana", Odessa, Ukraine

Key words: Mary Louise of Orleans, disease, obesity, cholelithiasis, acute pancreatitis

Continuing the series of publications, revealing the life, health and death of famous people, we present the story of a charming and elegant beauty-princess, who paid for the crown of queen, not only for her cuteness, but also the health, and probably the life.

УДК 616.89-008.441.12-06 : 616.37-002 : 929
doi: 10.33149/vkp.2021.03.07

RU Две королевы — противостояние с печальным исходом...

Н. Б. Губергриц, Н. В. Беяева

Многопрофильная клиника «Инто-Сана», Одесса, Украина

Ключевые слова: Мария Луиза Орлеанская, болезнь, ожирение, желчнокаменная болезнь, острый панкреатит

Продолжая серию публикаций, раскрывающих особенности жизни, состояние здоровья и смерти знаменитых людей, представляем историю о прелестной и элегантной красавице-принцессе, заплатившей за корону королевы не только своей миловидностью, но и здоровьем и, вероятно, жизнью.

Юная прелестница Мария Луиза Орлеанская, племянница Людовика XIV, по воле своего дяди и первых лиц испанского королевства, в 16 лет стала супругой Карла II, короля Испании. Брак с молодым человеком, являвшимся полной противоположностью невесте, — слабоумным, уродливым, физически неразвитым, страдавшим множеством генетических заболеваний, оказался непростым испытанием для нежной лилии, выросшей при французском королевском дворе, подданные которого наслаждались всеми прелестями жизни. Проиграв в негласном противостоянии своей свекрови, королеве-матери Марианне Австрийской, юная королева вынуждена была покориться чопорной атмосфере испанского двора, вести малоподвижный образ жизни и старательно маскировать прогрессирующую депрессию обжорством. Обильная жирная еда и чревоугодие, сладкие напитки и морбидное ожирение, вероятно, стали причиной смерти королевы от желчной колики и острого панкреатита.

The young beauty Marie Louise of Orleans, niece of Louis XIV, at the age of 16 became the wife of Charles II, king of Spain at the behest of her uncle and the top of the Spanish kingdom. Marriage to a young man who was the exact opposite of her bride — an intellectually delayed, ugly, physically handicapped groom with different genetic diseases — proved a crucible for the tender lily growing up in a French royal household, where subjects enjoyed all the pleasures of life. Losing out in silent opposition to her mother-in-law, Queen Mother Marianne of Austria, the young queen was forced to submit to the prim atmosphere of the Spanish court, to lead a sedentary lifestyle and carefully mask the progressive depression by a gluttony. Heavy fatty meals and gluttony, sugary drinks and morbid obesity probably caused the queen's death from biliary colic and acute pancreatitis.